

„WSPÓŁCZESNA ROMANISTYKA PRAWNICZA W POLSCE”
Ogólnopolska Konferencja Katedr i Zakładów Prawa Rzymskiego
Kazimierz Dolny nad Wisłą, 9-12 maja 04 roku.

W dniach 9-12 maja 2004 odbyła się w Kazimierzu Dolnym ogólnopolska konferencja katedr i zakładów prawa rzymskiego nt. „Współczesna romanistyka prawnicza w Polsce”, zorganizowana przez Katedrę Prawa Rzymskiego KUL.

Otwarcia konferencji dokonał ks. prof. dr hab. Antoni Dębicki, kierownik Katedry Prawa Rzymskiego KUL, który po serdecznym przywitaniu uczestników nakreślił ogólne założenia i cele spotkania. Słowo wstępne skierowała do przybyłych także prof. dr hab. Agnieszka Kiejewska, rektor KUL do spraw współpracy z zagranicą i promocji Uniwersytetu.

Przewodniczenie pierwszej części obrad objęła prof. Anna Pikulska - Robaszkiwicz (UŁ). Jako pierwsi głos zabrali czterej prelegenci.

Prof. dr hab. Bronisław Sitek wygłosił referat pt. *Skargi popularne w Portugalii. Współczesne zastosowanie prawa rzymskiego*. Odwołując się do znanej rzymskiej instytucji *actiones populares*, referent przedstawił jej recepcję we współczesnym prawie na przykładzie prawa portugalskiego. Przedmiotem wystąpienia mgr Aldony Jurawicz (UWM) było przybliżenie aktualnego stanu badań dotyczącego tzw. *causa Muciana*. Mgr Adam Świątón (UWM) w referacie pt. *Jurysdykcja wojskowa w IV w. w świetle konstytucji cesarskich. Zarys problemu* poddał analizie treść konstytucji cesarskich z IV wieku regulujących rozdział jurysdykcji wojskowej i cywilnej, natomiast dr Jacek Wiewiorski (UAM) przybliżył kompetencje (zwłaszcza sędownicze) urzędu kwestora armii, utworzonego przez cesarza Justyniana w 536 r.

Obrady wznowione po przerwie rozpoczął referat dra Piotra Niczyporuka (UwB), zatytułowany *Status dziecka poczętego*. Uwaga referenta skupiła się na prawnej pozycji dziecka przed narodzinami. Kolejne zagadnienie, które przedstawił mgr P. Rybczyński (USz), dotyczyło prawnych aspektów uprzedmiotowienia niewolnika w okresie późnej republiki i pryncypatu. Z zainteresowaniem spotkał się referat nt. *Koncepcja siły wyższej w dziełach Marka Tulliusza Cyncerona*, wygłoszony przez mgra M. Sobczyk a.

W drugim dniu przewodniczenie obradom objął prof. dr hab. Marian Kuryłowicz (UMCS). Jego wystąpienie nosiło tytuł *Prawa antyczne w polskiej*

literaturze historycznoprawnej. Referent starał się pokazać, że problematyka praw antycznych, do których oprócz prawa rzymskiego należy przecież także szereg innych praw obowiązujących w starożytności, stanowi przedmiot badań podejmowanych także w polskich ośrodkach romanistycznych. Z kolejnym referatem nt. *Custodia, carcer, vincula publica – pozbawienie wolności w rzymskim procesie karnym* wystąpił dr K. A m i e l a ń c z y k (UMCS). Wystąpienia następne poświęcone były bez wyjątku problematyce rzymskiego prawa cywilnego. Dr E. Ż a k (UMCS) wyjaśniła, na czym polegała *Niedziedziczność pasywna skarg wynikających z deliktów w rzymskim prawie klasycznym*, mgr Iwona S z p r i n g e r scharakteryzowała *Kształtowanie się zastawu bezwarunkowego kolejnego wierzyciela w prawie rzymskim*, natomiast mgr R. Ś w i r g o ń - S k o k omówiła *Problemy związane z akcesją do nieruchomości w prawie rzymskim*.

Po przerwie głos zabrali specjaliści konferencji: kard. Péter E r d ö, prymas Węgier, oraz bp prof. Andrzej D z i ę g a, biskup sandomierski i dziekan WPPKiA KUL. Po przywitaniu i słowie wstępnym skierowanym do słuchaczy przez bpa Dziegę, kard. E r d ö wygłosił referat pt. *Sopravvivenza del diritto romano in Ungheria e in Polonia nel Medioevo*. Ukazał w nim, na jakich zasadach system *ius commune* przenikał do porządków prawnych państw Europy Środkowo-Wschodniej. Specjalny akcent położony został na kraje takie jak Polska i Węgry. Następnie głos zabrał dr R. W o j c i e c h o w s k i (UWr), który przeanalizował problem wpływu prawa rzymskiego na rozwój prawa spółek w średniowieczu i czasach nowożytnych. Referent, prezentując pewne szczegółowe zagadnienia z zakresu nowożytnego prawa spółek, dowodził, że nawet przy tak bardzo rozbudowanym dziś prawodawstwie, dotyczącym problematyki spółek, wiele instytucji prawnych dziś egzystujących wywodzi swoje korzenie z prawa rzymskiego, co łatwo da się zauważyć analizując poszczególne przypadki. Mgr A. P a c z k o w s k a przedstawiła referat nt. *Darowizna na rzecz konkubiny i jej dziecka w ustawodawstwie Konstantyna*. Prezentując konstytucje cesarza Konstantyna, Autorka ukazała, w jaki sposób rzymski system prawny, z zasady niechętny darowiznom, rozstrzygał o możliwości donacji na rzecz konkubiny i jej dziecka. Kolejne wystąpienie, które zaprezentował mgr K. S z c z y g i e l s k i, dotyczyło stanowiska Kościoła i cesarzy chrześcijańskich wobec konkubinatu. Prelegent dowodził z zasady niechętnego stosunku cesarzy chrześcijańskich do konkubinatu.

W trzecim dniu obrad przewodnictwo obradom objęła p. prof. dr hab. Anna P i - k u l s k a - R o b a s z k i e w i c z (UŁ). W pierwszej sesji swoje referaty przedstawiło, oprócz przewodniczącej obradom, troje prelegentów. Wystąpienie p. prof. dr hab. A. P i k u l s k i e j - R o b a s z k i e w i c z skoncentrowało się wokół roli pieniądza w prawie rzymskim. Mgr K. T a d a j c z y k (UŁ) zaprezentował wyniki swych badań nad problematyką zawodów medycznych w prawie rzymskim. Referat mgr M. G o l e c k i e g o (UKSW), zatytułowany *Synallagma*, skupił się wokół pojęcia i konstrukcji umów dwustronnie obowiązujących. Dr Marzena D y j a k o w s k a (KUL) w wystąpieniu zatytułowanym „*Crimen laesae maiestatis*” jako przykład wpływów prawa rzymskiego na prawo karne Polski przedrozbiorowej. Stan badań zaprezentowała przykłady kar nakładanych za przestępstwo obrazy majestatu, pochodzące z polskiej literatury historycznej i prawniczej.

W drugiej części sesji śródowej, której przewodniczył dr Jacek W i e w i o - r o w s k i (UAM), głos zabrali reprezentanci Katedry Prawa Rzymskiego KUL. Ks. dr Stanisław J ó ź w i a k (KUL) przedstawił referat pt. *Audientia episcopalis w działalności św. Augustyna*. Celem wystąpienia była prezentacja powołanej do życia na mocy konstytucji cesarskich z przełomu IV/V wieku instytucji sądów kościelnych posiadających jurysdykcję w sprawach spornych i karnych. W wystąpieniu dr M. W ó j c i k (KUL) pt. *Rozporządzenia na rzecz jeńców i ubogich w prawie poklasycznym* przywołane zostały regulacje prawne zawarte w konstytucjach cesarskich w kwestii ustanawiania darowizn na rzecz *incertae personae* (zwłaszcza jeńców i ubogich). Mgr J. M i s z t a l - K o n e c k a (KUL) skupiła się na omówieniu zagadnienia statusu prawnego *incestuosi filii* w prawie rzymskim. Prelegentka naświetliła szczególnie niekorzystną sytuację prawną, w jakiej znajdowały się dzieci pochodzące ze związków kazirodczych. Część merytoryczną obrad zamknął mgr M. J o Ń c a (KUL) referatem pt. *Ateńskie procesy o zabójstwo w IV i V w. p.n.e.*, w którym przedstawił rodzaje procesów o zabójstwo oraz stosowane przy tej okazji procedury.

W słowie podsumowującym trzydniowe posiedzenie ks. prof. Antoni D ę b i Ń - s k i podziękował wszystkim za czynny udział w obradach. Oceniając zakres przedstawionych zagadnień wyraził zadowolenie z tak szerokiego ich spektrum, wyrażając nadzieję na jak najszybsze ogłoszenie ich drukiem. Odnosząc się do towarzyszącego uczestnikom obrad pytania o aktualność i potrzebę prowadzenia badań z zakresu prawa rzymskiego w Polsce, uznał, że częste nawiązywanie w treści referatów do relacji na płaszczyźnie prawo rzymskie – współczesne porządki prawne, duże zainteresowanie poszczególnymi problemami oraz ożywione dyskusje towarzyszące obradom są najlepszymi argumentami, świadczącymi o niesłabnącej aktualności badań romanistycznych. Jednocześnie fakt, że uczestnikami konferencji byli w zdecydowanej większości młodzi pracownicy naukowcy, stanowi dobry prognostyk i świadczy o tym, że nauka i nauczanie prawa rzymskiego w Polsce znajduje się w fazie nieustannego rozwoju.

Ks. Stanisław Józwiak
Katedra Prawa Rzymskiego WPPKiA KUL